

Petőcz András

Másnap

Feljegyzések a háborúból

Orchies városába küldöm

*Olyan volt ez, mintha csak kopogtam volna,
röviden, négyszer, balsorsomnak ajtaján.*

Camus

*Atyámfiái előtt idegenné lettem,
és anyám fiái előtt jövevényné.*

69. zsoltár

*Idegen és jövevény vagyok közöttetek:
adatok nekem temetésre való örökséget ti nálatok,
hadd temessem el az én halottamat én előlem.*

Mózes, 1. könyv, 23,4

Talán az Isten.

Talán az Úristen adománya mindez. Valahonnan néz minket, figyel, és néha mégiscsak megsegít.

Lehajol, felveszi, teszi bele a nejlonszatyrába. Aztán megint lehajol, ismét fel-emel egyet, szinte nem is nézi, csak teszi bele a szatyrába.

Váratlan ajándék.

Végig a parton, ameddig a szem ellát.

Nyilván az öregasszony is ezt gondolja. Mármost azt, hogy *váratlan ajándék*. Ismerem az öregasszonyt, itt lakik a sziklák között, abban az odúban, ahova soha nem ér el a víz.

Mondom, ismerem az öregasszonyt. Gersom, vagyis az öregember temetésén is ott volt.

Nem tudom, honnan ismerhette az öregembert. De ott volt a temetésén. Egészen közel ment a sírhoz, és egy kavicsot dobott a lepedőbe burkolt holttestre, bele, a sírgödörbe.

És mormogott is valamit.

Igen, itt lakik az az öregasszony abban az odúban, ott, a sziklák között. Ő lakik itt, meg valami gyerek.

Egy készülő regény első fejezete

Biztos az unokája.

A gyereket most nem látom. Csak az öregasszonyt. Ugyanazt csinálja, amit én.

Lehajol, felveszi, teszi bele a nejlonszatyrába.

Szedi a termést.

Amit talán tényleg maga az Isten terített elénk. Ide, a partra. Lehajolok, és felemelem az egyiket. Kicsit a napba tartom.

A kora reggeli fény megcsillan a pirosas héjon.

Alma. Gyönyörű, érett alma.

Hogy hogyan került ide, a partra, nem tudom. Az egykori strandon végig, ameddig csak ellátni, almaszemek.

Talán a hullámvás sodorta ki ezeket az almákat.

Igen. Valószínűleg valami hajórakomány borult bele a tengerbe, és azt terítette ki nekünk az Isten, ide, a lábunk elé.

Az öregasszony, aki a sziklák között lakik, az odúban, ahova soha nem ér el a víz, már reggelizik.

Nyilvánvalóan napok óta nem evett normálisan, ahogy én sem.

Űl az egyik sziklán, műanyag zacskóba bugyolált lába a vízbe lóg, de nem érdekli.

Július van, ilyenkor hajnalban is meleg a tenger.

– Megsegít minket az Úr! Megsegít minket az Úr! – kiabálja bele a tenger zúgásába. Erős, szinte rikácsoló a hangja.

Most megmozdul.

Feltápáskodik, nehézkesen, aztán feláll a sziklára, amin eddig kényelmesen ücsörgött. Szürke haja lobog a szélben.

Itt mindig fúj a szél a tenger felől.

Áll az öregasszony a sziklán, így kiabál. Talán tényleg valamiféle túlvilági lényel társalog.

– Köszönöm, Uram! Köszönöm, hogy segítettél eddig is! Mindent túlélék, Uram! Ha úgy akarod, Uram! – ordítja bele a hullámverésbe.

Nem törődöm az öregasszonnyal. Van egy ócska katonai hátizsákom, abba szedem az almát.

Az öregasszonynak jó dolga van. Van hol aludnia, a sziklák közötti odú biztonságos.

Nekem még odúm sincs, ahova elrejtethném az értékeimet.

Én is itt lakom, a parton. Kicsit beljebb, a homokdűnéken túl. Amióta meghalt az a nagydarab, kövér, bajszos nő, azóta nem bérelhetek lakást. És azóta parcelálom sincs, ahol krumplit termesztethnék.

Van itt, a homokdűnéken túl, egy meredek hegyoldal. Annak az északi lejtője szinte mindig árnyékos. Ott lakom. A cserjék között. Ott vannak az értékeim. Ott van a gyöngysor, amit Jurij, a kopasz katona adott nekem, azért, mert bántott, valamint ott vannak Gersom, az öregember feljegyzései is, amit a vörös hajú lány őrizgetett, ameddig meg nem halt.

Ezek maradtak meg nekem. Ezek a legfontosabbak. Igen, ez a két dolog emlékeztet még arra, aki voltam.

Ebben a hónapban egyébként eső sem esett. És ott, a lejtőn, ahol lakom, van néhány tengerparti cserje, valamiféle védelmet azok is jelentenek.

Kora reggel van. Mégis furcsa, hogy ennyire magunk vagyunk.

Az öregasszony és én.

És ez a rengeteg alma! Ennyi almával úgysem tudunk mit kezdeni.

Megpakolom a hátizsákot, nejlonszatyrokat is kerítek még, azokba is teszek bőségesen. Nem tudom, meddig áll el ez az alma, de néhány napig bizonyosan. Gyűjtök még hozzá kagylót is, a későbbiekben.

Ma jót fogok ebédelni. Kagylót eszem almával.

Nekünk itt, ezen a partszakaszon, szerencsénk van. Minket békén hagyott a háború.

Néha-néha ugyan becsapódik egy-egy eltévedt rakéta, olyankor meghalnak néhányan. Nem annyira itt, a parton, sokkal inkább a városban, M.-ben. Szerencse kérdése is ez az egész.

Hogy túl tudjuk-e élni.

Mondják, hogy a szomszédos település nem járt ilyen jól. Hogy annak a tengerparti részét teljesen elborítják a bombakráterek.

Hogy miért éppen a part? Hogy miért épp az a rész kapott annyi találatot?

Senki nem tudja.

Mondják azt is, hogy arrafelé teljes a káosz. Mindenki fél, és mindenki a másikat okolja a történetekért. És mindenki azt hiszi, hogy hamarosan úgyis megjönnek. Megjönnek azok, akik el akarják foglalni ezt a területet. Hogy ez ellen nem lehet semmit sem tenni. Hogy ők az erősebbek.

Nem tudom.

Nem tudunk semmi biztosat.

Az öregasszony rikácsolását már alig hallom. Pontosabban, hallom, ahogy kiabál, de nem értem, hogy mit. És különben is: szinte mindig kiabál.

Persze lehet, hogy a hallókészülékem nem működik rendesen, és ezért nem értem az öregasszony kiabálását. Nem hallok jól, azóta, hogy a művelődési házat felrobbantották. Akkor sérült meg a dobhártyám. És a hallókészülékben az elem, azzal is baj lehet. Már nagyon gyenge.

Mindegy. Az öregasszonyról viszont azt képzelem, hogy ma jókedvű lesz. Ahogy én is az vagyok.

Jókedvű és elégedett.

Igen.

Ma biztosan elégedett és vidám lesz a szomszédom. Az öregasszony.

A part fölött katonai helikopterek. Nem félek tőlük, csak zavarnak. Zavar a jelenlétük.

Az egyik helikopter egészen közel jön. A propellerek által kavart szél kíméletlen erővel kap bele a hajamba, a ruhámba.

Hosszú, vörös hajam van.

Soha nem engedtem levágni, csak néha igazítottam kicsit rajta, épp a végéből vagdostam egy keveset, olykor-olykor.

Azt is csak ritkán.

Mindig is úgy éreztem, hogy a hosszú, vörös hajam én magam vagyok.
Hogy hozzátartozik az egyéniségemhez. Hogy ez a haj maga az identitásom.
Mindig így képzeltem.

Az anyám, emlékszem, gyakran mondogatott valami olyasmit, hogy a hajam majd megvéd engem.

– Nem tudom, honnan örökölted a hajad, lányom, de az biztos, hogy nagyon feltűnő. És azt sem tudom, hogy jót jelent-e, vagy esetleg rosszat ez a haj, de vigyázz rá, ápd, hogy mindig ilyen szép és egészséges maradjon, abból nem lehet semmi baj. Az ápdolt hajú nőket szeretik a férfiak – mondta az anyám még azon a napon is, amikor meghalt.

Még annak a napnak a reggelén is ezt mondta.

Vagyis éppen akkor, amikor a moziba mentünk. A művelődési házba. Amit aztán felrobbantottak a merénylők.

A robbanásban meghalt az anyám, de én nem. Ő meghalt, én viszont nem.

Túléltem a robbanást, ahogy túléltem a tornatermet is, később, ott, az iskolában.

Ahol olyan sok gyerek meghalt, köztük a legjobb barátnóm, Amélie is.

Most itt állok a parton, kezemben egy nagy zacskó alma.

A helikopter majdhogynem felettem köröz.

Semmi dolgom.

Aztán elindulok a homokdűnék felé, arra, amerre ideiglenes szállásom is található.

Megyek, és ahogy visszanézek, azt látom, hogy a katonai helikopterek is megindultak, nagy zúgással, épp az ellenkező irányba.

Lassan távolodnak a parttól a helikopterek. Nyilván valami történt.

Talán valami új feladatot kaphattak a pilóták.

Igen. Erről lehet szó.

Rádión vagy telefonon új feladattal bírta meg a pilótákat a számomra ismeretlen felségjelű katonai egység ismeretlen parancsnoka.

A helikopterek gyorsan és határozottan távolodnak. Mint akiknek sürgős dolguk van.

Talán a város fölé sietnek: azt gondolom. M.-ben lehet valami feladatuk. M. városát egyébként végképpen otthagytam. Vagy, ha nem is végképpen, de egy időre bizonyosan.

Most már itt akarom kihúzni. Várom, hogy végre befejeződjön. Pénzem már nincs, lakást bérelni úgysem tudok.

Kagylókon, rákokon tengődöm. Nekem a kevés is elég.

A helikopterek majdhogynem eltűntek a szemhatáron. Messzire mentek, és nagyon gyorsan, mint akiknek valóban sürgős a dolguk.

Nekem, persze, semmi sem sürgős. Hacsak az nem, hogy végre elolvassam Gersom, az öregember, vagyis az öreg barátom feljegyzéseit.

Megyek a szállásomra, lepakolom az almát, amit az Isten ajándékozott nekünk.

Mindannyiunknak.

Uram! Add, hogy most ne essen az eső!

Néhány napot szeretnék békésen eltölteni a szabad ég alatt.

1.

Valami ilyesmi a boldogság.

Fekszem egy hordágyon. Rohannak velem, nem tudom, hova.

Mintha álmodnék, olyan az egész. Érzem a rohanást, de nem látom. Csukva a szemem, nem tudom, és nem is akarom kinyitni.

Olyan, mintha be lenne ragadva a szemhéjam.

Volt már ilyen, kisgyerekkoromban, hogy beragadt a szemhéjam, akkor, amikor nagyon allergiás voltam, és emiatt gyulladt, gennyes váladék jött a szememből.

Az rossz volt.

Most is olyan. Hogy hiába is erőltetném, akkor sem tudnám kinyitni. De nem is akarom. Jó így, csukott szemmel.

Valaki matat az arcomon. Valamit az orromra és a számra tesz, hűvös levegőt érzek, megborzongok.

Jólesik a borzongás, érzem, hogy élek. Libabőrös vagyok, mindenütt, az egész testem tiszta libabőr.

Jó ez így, nagyon is jó.

Lélegzem, szívom a friss levegőt, eddig még azt sem tudtam, hogy ilyen jó dolog friss levegőt szívni. Hogy ennyire jó érzés magamba szívni a tiszta, simogató levegőt.

Megnyugszom. Ellazulok, ellustulok, minden rendben.

Megfeledekzem a hordágyról. Álmos vagyok.

Elalszom.

Aztán, amikor felébredek, már nem hallom a rohanó lépteket. A hordágy sem mozog úgy, ahogy eddig.

Motorzúgás. Valami autóban vagyok, talán mentők visznek, nem is tudom.

Még mindig csukva a szemem.

Nem tudom azt sem, hogy hol vagyok, és nem is érdekel. Semmi nem érdekel, csak a nyugalom. Az álom, amibe lassanként ismét belesüppedek.

Tudom, hogy valakik, valahova, visznek.

Gondoskodnak rólam.

Valami ilyesmi tehát a boldogság.

Túl vagy valamin. Valami véget ért. Valami elmúlt. Megkönnyebbülsz, akkor.

És nem bántanak. Nem vonnak felelősségre.

Ha már önmagadért sem vagy felelős, akkor már tényleg boldog vagy. Ha már senkiért sem vagy felelős.

Csak élsz, és megengeded, hogy gondoskodjanak rólad.

Csak élek, és megengedem, hogy gondoskodjanak rólam.

Minden másképpen van.

Elképzeltem valamit, és nem úgy van, ahogy elképzeltem. Lehet, hogy rosszabbul van, lehet, hogy jobban. De nem úgy, ahogy az korábban a képzeletemben megjelent.

Hiába képzelek el bármit is. Elgondoltam, mi is lesz majd a határon túl. És csak csillogást gondoltam. Napsütést meg nevetést.

Kórházat nem gondoltam, meg orvosokat se.

Persze, itt is vannak kórházak, meg orvosok is vannak. Ugyanúgy, ahogy ott is, ahonnan jöttem. Beszélnek hozzám. Idegen nyelven beszélnek az orvosok, az ápolók, nem értem mindazt, amit mondanak.

Gyógyszereket adnak.

A szememet lemosták, látok megint.

Nedves föld és könny és váladék keveréke, valami ilyesmi ragasztotta össze a szemhéjamat. Kaptam szemcseppet, azzal tisztogatják, nyugtatgatják a szemem. A szemcseppel. Minden reggel csepegtetnem kell.

Szerencsére most már nem akar összeragadni a szemhéjam. Most már látok.

Ez jó, mert nem látni, és nem is érteni, amit mondanak, az rossz.

Az nagyon rossz.

Reggel van. Már csepegtettek a szemembe, meg valami gyógyszert is kaptam, és reggelit. Jól érzem magam. Kíváncsi vagyok, hogy mi fog történni velem.

Jön egy középkorú nő. Kérdezi:

– Honnan jöttél, kislány?

Ezt most értem. A középkorú nő azon a nyelven beszél, ami annak az országnak a hivatalos, állami nyelve, ahonnan jöttem.

A bal fülemben ott a hallókészülék, amit még a régi hazámban kaptam az ottani orvosoktól. Működik. Értek mindent.

Minden szót.

Mondom a középkorú nőnek, hogy az alagútból.

Néz rám. Úgy tesz, mintha csodálkozna. Játszik. Nem őszinte. Biztosan tudom.

Biztosan tudom, hogy ő is pontosan tudja, honnan is jöttem. Nyilván megmondták neki. Nem mindennap kerül elő valaki a föld alól, csak úgy, váratlanul.

– Melyik alagútból? – kérdezi.

– Abból az alagútból, ami átvezet a határon – magyarázom. – Abból, amelyik a pincéből indul, Amélie-ék pincéjéből – teszem hozzá.

A középkorú nő megsimogatja az arcomat. Aztán azt mondja:

– Most már minden jó lesz, meglátod. Pihened kell. Főleg aludnod. Hogy egy kicsit jobban legyél.

Néz rám a középkorú nő, nézi az arcomat. Megnyugtató a nézése. Behunyom a szemem. Jólesik, ahogy simogat.

Megbocsátom neki, hogy játszott velem. Hogy úgy tett, mintha nem tudna semmiről.

Kicsi keze van a középkorú nőnek, kicsi és illatos. Mint a kamillavirág, olyan. Olyan a szaga. Ahogy az arcomhoz ér, önkéntelenül is a tenyere felé fordítom az orromat.

Szinte belebújok a tenyerébe.

Mélyet lélegzem az orromon keresztül.

Az anyám kezének soha nem volt ennyire finom az illata.

MONDJÁK, HOGY MÉG HETEK MÚLVA IS fekete föld jött a hajamból.

Fekete földdarabok.

Hiába mosták a hajamat az ápolónők. Megmosták egyszer, megmosták másodszor, semmi változás. Jöttek belőle a földdarabok még a mosás után is. Finom, porhanyós földdarabok.

Mindent nap megmosták a hajamat, de hiába. Fekete föld jött belőle, apró szemű fekete föld. Finom por jött belőle, még évek múlva is.

Néha még ma is, sok-sok évvel a háború után, még ma is fekete föld hullik a hajamból. Apró, fekete porszemek.

Mint a korpa, olyan, csak éppen fekete.

Egy ismerősöm – nem olyan régen – azt mondta, hogy szerinte valójában fekete korpa van a fejbőrömön. Hogy ez valami betegség, azt mondta.

Én tudom, hogy nem így van.

Hiába is mond ilyet az ismerősöm. Én nem vagyok beteg. Semmi bajom, azt leszámítva, hogy kicsit süket vagyok, mert megsérült a fülem abban a merényletben, amit a művelődési ház ellen követtek el a terroristák.

Még ott, a régi hazámban. Amikor is olyan sokan meghaltak, köztük az anyám is.

Szóval, annyi az egész, hogy még ma is porhanyós fekete föld jön a hajamból. De ez csak azért van így, mert túlságosan is sokat voltam lent, a föld alatt.

Ennyi az egész.

Persze, mindig is szerettem a fekete föld illatát. Korábban is szerettem, kislánykoromban.

Igen, az jó. Az jó, nyáron kimenni a szántóföldekre. Oda, ahol igazán fekete a föld.

Érezni, ahogyan illatozik. Ahogyan átjárja a testemet a fekete föld könnyed illata.

Mondom, korábban is öröm volt a számomra a fekete föld szaga. De most még sokkal inkább boldog vagyok, ha magamba szívhatom. Mert ilyenkor újból és újból átjárja a testem az a megnyugvás, amit akkor éreztem, amikor magamhoz tértem a mentőautóban.

Mondják, hogy senki nem tudta, honnan is kerültem elő. Egyszer csak ott voltam, ájultan hevertem valami hegyoldalban. Félig betemetve földdel. Véletlenül találtak rám járőröző határőrök.

Mondják azt is, hogy a határőrök azt hitték, halott vagyok. Először nem is a mentőt hívták, hanem a rendőröket. Azt hitték, valami bűncselekmény áldozata lettem. Azt hitték, elraboltak, megerőszakoltak, és aztán megöltek.

Nem is tudom, hogy miket is gondoltak magukban a határőrök.

Mondják még azt is, hogy a fülemben is föld volt. Földdarabok voltak a fülkagylómban.

Végül is a mentőket már a rendőrök hívták. Valamelyik rendőr észrevette, hogy lassan ugyan, de lélegzem.

Az élve eltemetett lány.

Másnap ilyen címmel jelent meg híradás rólam az egyik legolvasottabb itteni napilapban.

Meg az interneten is.

Újságírók jöttek, meg fotósok, a kórházba. Nem szeretem az újságírókat. Ismerem őket még otthonról. Kérdezgettek eleget akkoriban is, régen, azután, hogy kiszabadultam a tornateremből.

Azután, hogy túléltem a túszejtést, a robbantásokat, hogy túléltem mindazt, amiben a barátnőim meg az iskolatársaim meghaltak.

Amiben Amélie is meghalt.

Soha nem szabad még magamnak sem megbocsátanom! Nemhogy a terroristáknak. Amikor Amélie elindult a fegyveres terrorista utasítására! Tudta jól, hogy az utolsó útjára megy. Helyettem indult el. Nekem kellett volna akkor meghalnom. Nekem, és nem neki.

Mert Amélie szeretett élni.

Jobban, sokkal jobban szeretett élni, mint én.

Emlékszem, eleget kérdezgettek akkor is az újságírók, meg aztán a pszichológusok is. És akkor sem törődtem velük. Sem az újságírókkal, sem az orvosokkal. Akkor, amikor kiszabadultam a tornateremből. És most sem érdekelnek. Hagyjanak békén! Nem érdekel senki, nem akarok foglalkozni senkivel.

Atjöttem az alagúton. Igen. És aztán? Most itt vagyok.

Ez a lényeg.

Hiába kérdeznak bármit is, nem emlékszem semmire. Nincs kedvem emlékezni. Csak a patkányokra emlékszem. Csak a patkányokra emlékszem, ott lent, a föld alatt.

Meg arra, ahogy elsötétedik minden.

Nem tudom, végül is hogyan kerültem elő az alagútból.

Mondják, hogy földes meg nedves volt az arcom, az egész testem, a ruhám, mindenem, amikor rám találtak. Mondják, hogy sápadt voltam, hogy nem reagáltam semmire, és hogy a testhőmérsékletem egészen a kórházba szállításig nem volt több, mint 21 Celsius.

Mondják azt is, hogy egy csoda, hogy még élek.

Nem érdekel, hogy mit mondanak. Beszélhetnek összevissza.

Most már minden jó lesz.

Csak Amélie-t! Amélie-t nem akarom elfelejteni, soha.

Soha nem szabad őt elfelejtenem.